

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 348

Polityka ekonomiczna

Redaktorzy naukowi

Jerzy Sokołowski

Arkadiusz Żabiński

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redakcja wydawnicza: Barbara Majewska

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Barbara Cibis

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-422-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:

EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.

ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	11
Franciszek Adamczuk: Dyfuzja innowacji w regionach transgranicznych...	13
Joanna Buks, Robert Pietrzykowski: Efekty produkcji gospodarstw w Polsce w odniesieniu do WPR w latach 2005-2008	22
Marek Chrzanowski: Wykorzystanie analizy przepływów międzygałęziowych do badania obszarów kooperacji w gospodarce regionu na przykładzie województwa lubelskiego	34
Paweł Dziekański: Metoda taksonomiczna w ocenie środowiskowej konkurencyjności powiatów województwa świętokrzyskiego.....	44
Monika Fabińska: Prorozwojowa gotowość polskich MŚP do absorpcji wsparcia w ramach nowej perspektywy programowej 2014-2020.....	54
Małgorzata Fronczek: Przewaga komparatywna Polski w handlu z Chinami w latach 1995-2012	66
Małgorzata Gasz: Reguły nowego modelu zarządzania gospodarczego na tle kondycji ekonomicznej państw Unii Europejskiej	76
Alina Grynia: Obciążenia fiskalne a konkurencyjność litewskich przedsiębiorstw	91
Anna Jankowska: Struktura obszarowa gospodarstw w krajach bałkańskich kandydujących do UE.....	103
Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maciej Stępiński: Formy aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych w kontekście strategii Europa 2020.....	112
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: Podatek bankowy w krajach Unii Europejskiej – ocena implementacji	124
Dariusz Klimek: Transakcje offsetowe jako instrument polityki ekonomicznej w Polsce	134
Aleksandra Koźlak, Barbara Pawłowska: Kierunki działań Unii Europejskiej na rzecz podniesienia konkurencyjności gospodarki	145
Barbara Kutkowska, Ireneusz Ratuszniak: Możliwości finansowania rozwoju obszarów wiejskich w latach 2014-2020 w ramach Polityki Spójności i Wspólnej Polityki Rolnej.....	157
Renata Lisowska: Wpływ otoczenia regionalnego na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w obszarach rozwiniętych i zmarginalizowanych ...	172
Agnieszka Malkowska: Program INTERREG IV A jako instrument wspierania turystyki w województwie zachodniopomorskim	181
Arkadiusz Malkowski: Mały ruch graniczny jako element kształtowania współpracy transgranicznej.....	190
Natalia Mańkowska: E-administracja a efektywność sektora publicznego...	200

Wiesław Matwiejczuk, Tomasz Matwiejczuk: Koncepcja usprawnienia procesu ofertowania w przetargach publicznych.....	210
Elżbieta Izabela Misiewicz: Łączne opodatkowania dochodów małżonków – preferencja podatkowa wspierająca rodzinę.....	220
Andrzej Miszczuk: Dystans instytucjonalny jako uwarunkowanie rozwoju regionów przygranicznych.....	230
Karolina Olejniczak: Polityka klastrów w regionach jako wzmacnianie konkurencyjności MSP.....	239
Małgorzata Pawłowska: Wpływ kapitału zagranicznego oraz własności państwowej na zmiany konkurencji w polskim sektorze bankowym.....	249
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Problem starzejącego się społeczeństwa w dokumentach strategicznych wybranych polskich województw	263
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Social issues in the program's documents of Polish political parties in the elections to the European Parliament of the VIII term.....	274
Robert Pietrzykowski: Rozwój gospodarczy a ceny ziemi rolniczej na przykładzie wybranych państw z Unii Europejskiej	285
Piotr Podsiadło: Pomoc regionalna jako przykład dopuszczalnej warunkowo pomocy publicznej w Unii Europejskiej.....	297
Gabriela Przesławska: Instytucjonalne aspekty w aktualnej debacie ekonomicznej.....	309
Małgorzata Raczkowska: Nierówności ekonomiczne w krajach europejskich.....	319
Jarosław Ropęga: Ograniczenia małych firm w wykorzystaniu zewnętrznych źródeł wsparcia dla ich przetrwania	328
Jerzy Sokolowski: Strategie sprzedaży ofert turystycznych biur podróży.....	339
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałązka: Bariery rozwoju przedsiębiorczości sektora MSP na przykładzie województwa lubelskiego.....	349
Andrzej Szuwarzyński: Model DEA do oceny efektywności funkcjonowania publicznych uniwersytetów w Polsce	361
Dariusz Tłoczyński: Accessibility jako instrument kształtowania polskiego rynku usług transportu lotniczego	371
Agnieszka Tomczak: Konwergencja czy dywergencja – kierunki zmian w polityce monetarnej po 1999 r.	384
Adam Wasilewski: Skuteczność wybranych instrumentów finansowych wspierania rozwoju przedsiębiorczości w gminach wiejskich w Polsce....	394
Anetta Waśniewska: Potencjał społeczny gmin Zalewu Wiślanego w latach 2003-2012.....	404
Grażyna Węgrzyn: Źródła informacji dla działalności innowacyjnej w Unii Europejskiej.....	415

Lucyna Wojcieszka: Społeczna odpowiedzialność biznesu wybranych banków komercyjnych na świecie – ocena wymiarów CSR.....	424
Jarosław Wołkonowski: Przyczyny i struktura emigracji obywateli Litwy w okresie 2003-2013	437
Urszula Zagóra-Jonszta: Proces polonizacji górnośląskiego przemysłu w latach 30. XX wieku	449

Summaries

Franciszek Adamczuk: Diffusion of innovation in cross-border regions	21
Joanna Buks, Robert Pietrzykowski: Effects of farms production in Poland with respect to the CAP in the period of 2005-2008	33
Marek Chrzanowski: The use of input-output analysis for the cooperation areas determination in regions on the basis of Lubelskie Voivodeship.....	43
Paweł Dziekański: Taxonomic method in the examination for environmental competitiveness of poviats of Świętokrzyski Voivodeship	53
Monika Fabińska: Pro-development readiness of Polish SMEs for absorption of support under the new programming perspective 2014-2020	65
Małgorzata Fronczek: Revealed Comparative Advantage of Poland in trade with China in the years 1995-2012	75
Małgorzata Gasz: Rules of the new economic model management against economic condition of the European Union states	89
Alina Grynia: Fiscal charges and competitiveness of Lithuanian enterprises	102
Anna Jankowska: The structure of holdings in the Balkan states candidating to the European Union	111
Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maciej Stępiński: Forms of activation of long-term unemployed in the context of the Europe 2020 strategy	123
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: The bank tax: an assessment of implementation in the EU member states	133
Dariusz Klimek: Offsets – an instrument of economic policy in Poland	144
Aleksandra Koźlak, Barbara Pawłowska: The European Union activities to improve the regions competitiveness.....	156
Barbara Kutkowska, Ireneusz Ratuszniak: Opportunities of financing the development of rural areas in the years 2014-2020 within the frames of cohesion policy and Common Agricultural Policy	171
Renata Lisowska: Impact of the regional environment on the development of small and medium-sized enterprises in developed and marginalised areas	180
Agnieszka Malkowska: The Program INTERREG IVA as an instrument to support tourism in the West Pomeranian Voivodeship	189

Arkadiusz Malkowski: The small cross-border movement as an element of the cross-border co-operation.....	199
Natalia Mańkowska: E-government and the efficiency of public sector	209
Wiesław Matwiejczuk, Tomasz Matwiejczuk: Concept of public procurement offering process improvement	219
Elżbieta Izabela Misiewicz: Joint taxation of spouses – tax allowance supporting family	229
Andrzej Mischuk: Institutional distance as a condition for the development of cross-border regions	238
Karolina Olejniczak: Cluster policy in the regions as strengthening the competitiveness of SME	248
Małgorzata Pawłowska: The impact of foreign capital and state capital on competition in the Polish banking sector	261
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Aging population in strategic documents of selected Polish voivodeships	273
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Problematyka społeczna w dokumentach programowych polskich ugrupowań politycznych w wyborach do Parlamentu Europejskiego VIII kadencji ...	284
Robert Pietrzykowski: Economic development and agricultural land prices in selected countries of the European Union.....	296
Piotr Podsiadło: Regional aid as an example of permitted conditionally state aid in the European Union	308
Gabriela Przesławska: Institutional aspects in contemporary economic debate	318
Małgorzata Raczkowska: Economic inequality in the European countries ..	327
Jarosław Ropega: Limitations of small firms in using external sources of support for their survival	337
Jerzy Sokolowski: Strategies for the sale of tourist travel agencies offers	348
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałązka: Barriers to the development of enterprise of SMEs sector on the example of the Lublin Voivodeship ..	360
Andrzej Szuwarzyński: DEA model to evaluate the efficiency of the public universities in Poland.....	370
Dariusz Tłoczyński: Accessibility as an instrument for shaping Polish air transport market	383
Agnieszka Tomczak: Convergence or divergence – directions of the monetary policy development after the year 1999	393
Adam Wasilewski: Effectiveness of selected financial instruments supporting entrepreneurship development in rural counties of Poland	403
Anetta Waśniewska: Social potential of communities of the Vistula Lagoon in 2003-2012	414
Grażyna Węgrzyn: Sources of information on innovation within the European Union	423

Lucyna Wojcieszka: CSR of selected commercial banks in the world – dimensions of CSR ratings	436
Jarosław Wolkonowski: Causes and structure of emigration of Lithuania citizens in the period between 2003 and 2013.....	448
Urszula Zagóra-Jonszta: The process of Polonization of Upper Silesian industry in the 30s of the twentieth century.....	458

Barbara Kutkowska, Ireneusz Ratuszniak

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu
e-mails: barbara.kutkowska@up.wroc.pl; ireneusz.ratuszniak@up.wroc.pl

MOŻLIWOŚCI FINANSOWANIA ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH W LATACH 2014-2020 W RAMACH POLITYKI SPÓJNOŚCI I WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ

Streszczenie: Obszary wiejskie pełnią bardzo ważne funkcje ogólnospołeczne, dostarczając wielu dóbr publicznych. Celem opracowania jest wskazanie miejsca terenów wiejskich jako obszarów specyficznej interwencji państwa. Istotnym aspektem analizy jest wskazanie, jak władze samorządowe postrzegają tereny wiejskie w realizacji koncepcji trwałego i zrównoważonego rozwoju na przykładzie projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego. W pracy wykorzystano metodę analizy dokumentów unijnych i krajowych oraz metodę opisową. Budżet przeznaczony na realizację polityki spójności na obszarach wiejskich skierowany może być na rozbudowę infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, gospodarkę wodną, rozwój przedsiębiorczości oraz na rewitalizację społeczną i infrastrukturalną wsi. W dokumencie RPO WD wskazano cele tematyczne oraz priorytety inwestycyjne dla obszarów wiejskich, nie dokonano jednak jak dotychczas ustaleń, według jakiego klucza dokonywać się będzie podziału środków finansowych.

Słowa kluczowe: obszary wiejskie, rozwój, polityka spójności, Wspólna Polityka Rolna.

DOI: 10.15611/pn.2014.348.14

1. Wstęp

Obszary wiejskie zajmują ponad 90% terytorium naszego kraju i zamieszkuje je prawie 40% ludności. Z tego punktu widzenia harmonijny rozwój społeczno-gospodarczy oraz dążenie do podnoszenia poziomu życia ich mieszkańców powinny przyświecać zamierzeniom strategicznym władzy politycznej i administracyjnej każdego szczebla.

Tereny wiejskie, ze względu na swoje cechy specyficzne pełnią bardzo ważne funkcje ogólnospołeczne. Są bowiem dostarczycielem licznych dóbr publicznych, takich jak: bezpieczeństwo żywnościowe, ochrona bioróżnorodności genetycznej, gatunkowej i ekosystemów, ochrona wód, ochrona gleb przed erozją, ochrona krajobrazu kulturowego wsi, tworzenie warunków do rekreacji i wypoczynku [Fundacja

Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA 2009; Wilkin 2010]. W dokumencie strategicznym¹ [Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi 2012] określającym cele strategii zrównoważonego rozwoju wsi i rolnictwa, wskazano², że obszary wiejskie powinny być postrzegane z punktu widzenia ich potencjałów: przyrodniczych, krajobrazowych, ekonomicznych, społecznych oraz kulturowych i z tego powodu traktowane jako dostarczyciel dóbr publicznych, co wiąże się z koniecznością ich dofinansowywania ze środków publicznych. Zawarte w strategii kierunki interwencji mają umożliwić realizację celów na szczeblu krajowym, a także regionalnym i lokalnym, w zależności od potrzeb i możliwości rozwojowych poszczególnych regionów i gmin. Powinno znaleźć to odzwierciedlenie w regionalnych strategiach i programach operacyjnych.

Obszary wiejskie nie rozwijają się równomiernie w układzie przestrzennym. Gminy wiejskie o charakterze wielofunkcyjnym zlokalizowane są na ogół wokół większych miast i wykazują znaczenie wyższy poziom rozwoju społeczno-gospodarczego niż gminy tradycyjnie rolnicze, często położone peryferyjnie [Rosner, Stanny 2007]. Lokalizacja względem ośrodków rozwoju gospodarczego oraz nierolniczy charakter terenów wiejskich są czynnikami decydującymi o bardziej dynamicznym tempie przemian na tych terenach.

Rozwój obszarów wiejskich nabiera coraz większego znaczenia nie tylko w polityce rolnej, istotne jest także miejsce gmin wiejskich w koncepcjach krajowej polityki regionalnej. Jest to wyrazem wdrażania unijnej polityki spójności w naszym kraju po 2013 roku [Grosse, Hardt 2011].

Dostrzegając bowiem skłonność gmin wiejskich do marginalizacji społeczno-gospodarczej, w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2010-2020 [Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2010] określono je mianem obszarów strategicznej interwencji państwa.

Dążenie do osiągnięcia coraz większej spójności w wymiarach: ekonomicznym, społecznym i terytorialnym przyświecało Wspólnocie Europejskiej od samego początku jej istnienia i stało się fundamentalnym celem polityki regionalnej UE [Pietrzyk 2000]. Wspieranie regionów opóźnionych w rozwoju angażowało w kolejnych latach coraz więcej środków finansowych z budżetu unijnego. Pomoc finansowa służąca przemianom modernizacyjnym sektora rolno-spożywczego oraz rozwój obszarów wiejskich stał się jednym z obszarów priorytetowych zarówno Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), jak i polityki regionalnej oraz obecnej polityki spójności. Wspólna Polityka Rolna z upływem lat utrwaliła swój dwufilarowy charakter [Grosse, Hardt 2011]. Filar I, finansowany z Europejskiego Funduszu Gwarancji

¹ Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020.

² Cel 1. Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich; Cel 2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej; Cel 3. Bezpieczeństwo żywnościowe; Cel 4. Wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego; Cel 5. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich.

Rolnej, wspiera dochody rolników poprzez płatności bezpośrednie oraz interwencję rynkową, natomiast filar II skupia instrumenty skierowane na rozwój obszarów wiejskich, których źródłem finansowania jest Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Tereny wiejskie, jako wchodzące w skład regionów europejskich, są przedmiotem interwencji również w ramach programów operacyjnych finansowanych przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejski Fundusz Społeczny (EFS) [Komisja Europejska 2012]. Współfinansowanie gminnych inwestycji infrastruktury technicznej: dróg, sieci wodno-kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków, wspieranie przedsiębiorczości na terenach wiejskich, działania na rzecz budowy kapitału ludzkiego i społecznego, inicjatywy umożliwiające zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności i firm zlokalizowanych na obszarach wiejskich to podstawowe zadania tych funduszy jako podstawowych instrumentów finansowych polityki spójności.

Efektywne wykorzystanie środków publicznych zależy od: właściwej identyfikacji i hierarchizacji problemów rozwojowych, stworzenia narzędzi interwencji publicznej adekwatnych do zidentyfikowanych oraz określenia niezbędnych kwot finansowych, wdrażania narzędzi interwencji wraz z mechanizmami kontrolnymi oraz ewaluacji skutków wprowadzonej polityki i narzędzi interwencji [Drygas 2012a].

W polityce rozwoju obszarów wiejskich uwidacznia się stopniowe przechodzenie od podejścia sektorowego do podejścia terytorialnego i takie jej postrzeganie wobec terenów wiejskich umacnia ukierunkowanie na ich zrównoważony rozwój. „Kompleksowość, złożoność i przestrzenny charakter problemów rozwoju obszarów wiejskich, przejawiający się również w relacjach wieś–miasto, jak również słaba koordynacja dotychczas realizowanych polityk w swej istocie sektorowych, skłaniają do sformułowania wniosku o konieczności włączenia polityki rozwoju obszarów wiejskich w zakres interwencji polityki regionalnej/spójności” [Drygas 2012b].

Celem opracowania jest wskazanie miejsca terenów wiejskich jako obszarów specyficznej interwencji państwa w unijnej i krajowej polityce spójności, WPR i obszarów wiejskich. Istotnym aspektem przeprowadzonej analizy jest wskazanie, jak władze samorządowe postrzegają tereny wiejskie w realizacji koncepcji trwałego i zrównoważonego rozwoju ich regionu w wymiarze programowym oraz finansowym na przykładzie Regionalnego Programu Operacyjnego województwa dolnośląskiego.

Wykorzystując dokumenty strategiczne, dokonano oceny roli obszarów wiejskich w koncepcjach rozwojowych na przykładzie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego. Źródłem materiałów były dokumenty unijne i krajowe [Komisja Europejska 2012; Projekty RPO 2014; Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju 2014] (metody dokumentacyjne), a także literatura przedmiotu.

2. Instytucjonalne aspekty finansowania przedsięwzięć z budżetu UE w okresie 2014-2020

Podstawowym dokumentem określającym strategię wykorzystania funduszy europejskich w perspektywie finansowej 2014-2020 jest Umowa Partnerstwa (UP). Określa ona z jednej strony kontekst strategiczny w wymiarze tematycznym i terytorialnym, z drugiej zaś wskazuje oczekiwane rezultaty oraz obowiązujące ramy finansowe i wdrożeniowe, a także stanowi punkt odniesienia do określania szczegółowej zawartości programów operacyjnych. Warto zaznaczyć, że UP uwzględnia znaczenie działań rozwojowych na terenach wiejskich, które zostały wskazane jako jeden z obszarów strategicznej interwencji państwa (OSI) wyróżniony w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. W części diagnostycznej tej umowy wskazano na szereg wyzwań istotnych z punktu widzenia rozwoju obszarów wiejskich. Przede wszystkim w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej oraz dostępu do usług publicznych.

Najważniejszymi instrumentami realizacji UP są krajowe oraz regionalne programy operacyjne. Dokumenty te tworzą spójny system programowania na nową perspektywę finansową Unii Europejskiej w latach 2014-2020.

Umowa Partnerstwa wskazuje także źródła finansowania, z których Polska będzie mogła korzystać w perspektywie finansowej 2014-2020. Jak zostało wskazane w tej umowie, największą część alokacji stanowią koperty narodowe dostępne na realizację trzech polityk objętych Wspólnymi Ramami Strategicznymi (WRS): Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybackiej. Dodatkowo środki te będą uzupełniane przez programy zarządzane bezpośrednio poprzez Komisję Europejską. Z Europejskich Funduszy Strukturalnych i Inwestycyjnych (EFSI) będą również finansowane programy zarządzane bezpośrednio przez Komisję Europejską, takie jak CEF, Horyzont 2020 [Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju 2014].

Tabela 1. Struktura alokacji środków przeznaczonych na realizację Wspólnych Ram Strategicznych wg polityk UE – efekt negocjacji

Źródła środków włączonych w realizację Umowy Partnerstwa dla Polski na lata 2014-2020			
źródła środków włączonych w realizację Umowy Partnerstwa dla Polski na lata 2014-2020 budżet w ramach funduszy objętych zakresem Wspólnych Ram Strategicznych			środki pochodzące z programów zarządzanych bezpośrednio przez KE (takie jak CEF, Horyzont 2020)
Polityka Spójności (EFRR, EFS, FS) 82 538,2 mln euro	Wspólna Polityka Rolna (WPR) – środki przeznaczone na filar II – rozwój obszarów wiejskich (EFRROW) 10 968 mln euro	Wspólna Polityka Rybołówstwa (WPRyb) (EFMR) Brak danych	

Źródło: Umowa Partnerstwa, s. 97-98.

W wyniku uzgodnień wieloletniego budżetu Unii Europejskiej na lata 2014-2020 Polska otrzyma o prawie 4,5 mld euro więcej niż w latach 2007-2013 i będzie największym odbiorcą unijnych funduszy spośród wszystkich państw członkowskich. Dla Polski przewidziano kwotę około 105,8 mld euro, w tym na politykę spójności blisko 82,5 mld euro i na politykę rolną –32,116 mld euro (o 3,495 mld euro więcej niż w latach 2007-2013). Dodatkowo Polska otrzyma ponad 252 mln euro na wsparcie bezrobotnej młodzieży oraz około 4,1 mld euro z instrumentów oraz programów zarządzanych przez Komisję Europejską [Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa 2013].

Niestety, w związku z trudnymi negocjacjami dotyczącymi budżetu UE oraz ustępstwami na rzecz polityki spójności wartość środków przeznaczonych na rozwój obszarów wiejskich w porównaniu z poprzednią perspektywą finansową zmniejszy się o prawie 2,431 mld euro (z 13,399 mld euro do 10,968 mld euro). Dodatkowo 2,370 mld euro z II filara WPR zostanie przesunięte na dopłaty bezpośrednie, co oznacza, że na realizację Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich pozostanie 8,598 mld euro. Należy również zaznaczyć, że ogólna kwota PROW 2014-2020 zostanie uszczuplona aż o 1,271 mld euro z tytułu konieczności wypłaty zobowiązań z poprzednich okresów programowania [Projekty RPO 2014].

Resort Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju zamierzają uzupełnić uszczuploną alokację m.in. poprzez przeznaczenie na rozwój przedsiębiorczości i infrastruktury wiejskiej około 5,2 mld euro pochodzących z polityki spójności.

Środki finansowe przeznaczone na realizację polityki spójności na obszarach wiejskich, według danych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, skierowane zostały na rozbudowę infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (1,2 mld euro), gospodarkę wodną (0,5 mld euro), rozwój przedsiębiorczości (1,5 mld euro) oraz na rewitalizację społeczną i infrastrukturalną wsi (2 mld euro).

Ze względu na znaczenie rozwoju obszarów wiejskich należy dokonać oceny realności realizacji tych zamierzeń poprzez analizę możliwości komplementarności i koordynacji wsparcia Wspólnej Polityki Rolnej i Polityki Spójności.

3. Koordynacja i komplementarność Wspólnej Polityki Rolnej i Polityki Spójności

Na poziomie europejskim włączenie EFRROW w zakres WRS powinno ułatwić koordynację polityki rozwoju obszarów wiejskich z działaniami Polityki Spójności. Niemniej jednak EFRROW pozostanie integralnym elementem WPR i będzie uzupełniać działania finansowane w ramach Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG). EFRROW i EFRG, jako dwa filary WPR, stanowią komplementarne instrumenty realizacji tych samych celów, obejmujących:

- rentowną produkcję żywności;

- trwałe zarządzanie zasobami naturalnymi i działania klimatyczne;
- zrównoważony rozwój terytorialny.

Wspólną cechą obu tych filarów jest konieczność wspierania efektywności wykorzystania zasobów rolnictwa i obszarów wiejskich UE w sposób sprzyjający inteligentnemu, trwałemu i zapobiegającemu wyłączeniu rozwojowi – w zgodzie ze strategią Europa 2020. Zreformowane zasady płatności bezpośrednich sprzyjają zwiększeniu synergii między I i II filarem WPR (np.: elastyczność przesuwania środków między filarami (do 25%), system wsparcia bezpośredniego dla młodych rolników, zazielenienie płatności bezpośrednich). Zgodnie z zapisami WRS państwa członkowskie powinny zarządzać interwencjami finansowanymi przez EFRROW i EFRG w sposób powiązany (ujednolicone zasady zarządzania i kontroli), umożliwiając maksymalizację synergii i wartości dodanej UE.

Na poziomie krajów członkowskich w nowej perspektywie finansowej 2014-2020 w dalszym ciągu głównym źródłem wsparcia rozwoju obszarów wiejskich będzie II filar Wspólnej Polityki Rolnej. W Polsce część działań współfinansowanych przez EFRROW będzie wdrażana na poziomie regionalnym przy współudziale samorządów województw w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW). W tym celu zastosowany zostanie mechanizm tworzenia dla wybranych działań programu odpowiednich, opartych na uwarunkowaniach regionalnych, algorytmów podziału środków pomiędzy województwa (tzw. koperty wojewódzkie). Niestety, obecnie w odniesieniu do programów finansowanych z EFRROW brak jest informacji pozwalających przedstawić podział środków finansowych [Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju 2014].

Wiadomo jednak, że w PROW na lata 2014-2020 przewidziana jest możliwość realizacji na obszarach wiejskich szeregu instrumentów wpływających na poprawę konkurencyjności sektora rolnego, dostosowanie do zmian klimatu, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi oraz zrównoważony rozwój terytorialny tych obszarów.

W ramach Polityki Spójności głównym źródłem finansowania rozwoju obszarów wiejskich będą regionalne programy operacyjne. Z budżetów tych programów mogą być finansowane różnego rodzaju działania. Z jednej strony będą to interwencje sprzyjające poprawie spójności społecznej i terytorialnej, z drugiej zaś wzmocnieniu konkurencyjności, w tym m.in.:

- upowszechnienie wykorzystania TIK³ – głównie wsparcie dla przedsiębiorców (w tym producentów rolnych) w zakresie rozwoju produktów i usług opartych na TIK, wsparcie rozwoju elektronicznych usług publicznych, digitalizacja zasobów publicznych i w efekcie zwiększenie dostępu obywateli do usług oferowanych za pośrednictwem TIK;
- przechodzenie na gospodarkę niskoemisyjną, w szczególności wsparcie wytwarzania energii z OZE⁴ na obszarach wiejskich oraz kompleksowa modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej;

³ Odnawialne źródła energii.

⁴ Odnawialne źródła energii.

Tabela 2. Komplementarność Europejskiego Funduszu Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich i Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji

	EFRR	ERDF
Cele	1. rentowna produkcja żywności, 2. trwałe zarządzanie zasobami naturalnymi i działania klimatyczne, 3. zrównoważony rozwój terytorialny, w zgodzie ze strategią Europa 2020	
Zakres finansowania	Wsparcie rozwoju obszarów wiejskich (priorytety UE): <ul style="list-style-type: none"> • rozwój transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich, • wzmocnienie konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa oraz wzmocnienie wydolności gospodarstw, • wsparcie organizacji łańcucha pokarmowego i zarządzania ryzykiem w rolnictwie, • odnowa, zachowanie i wzmacnianie ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa, • wspieranie efektywności zasobowej, wspieranie reform w kierunku gospodarki niskowęglowej oraz gospodarki odpornej na zmiany klimatu, w rolnictwie oraz sektorach żywnościowym i leśnym • wpieranie włączenia społecznego, redukcji ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich 	Płatności bezpośrednie dla rolników, finansowanie środków rynkowych oraz działania odpowiadające na szczególne zakłócenia rynku (tzw. sytuacje kryzysowe)
Możliwe obszary komplementarności	Komplementarne wsparcie w ramach rozwoju obszarów wiejskich	Wsparcie bezpośrednie dla czynnych rolników (<i>active farmer</i>) Wsparcie dla młodych rolników
	Działania związane z obszarem odnowy, zachowaniem i wzmacnianiem ekosystemów zależnych od rolnictwa i leśnictwa, wspieraniem efektywności zasobowej, wspieraniem reform w kierunku rolnictwa niskowęglowego oraz odpornego na zmiany klimatu. Wkład w implementację dyrektywy Natura 2000 oraz RDW, a także w realizację strategii bioróżnorodności w ramach strategii Europa 2020.	Działania środowiskowe: zazielenienie płatności bezpośrednich – środowiska praktyki rolnicze (30% pułapu krajowej alokacji)
	Instrumenty zarządzania ryzykiem (ubezpieczenia, fundusze wzajemne, narzędzie stabilizacji dochodów)	Wsparcie dochodów przez płatności bezpośrednie; stabilizowanie rynków rolnych
	Wsparcie tworzenia grup producentów i współpracy	Regulacje stosunków umownych pomiędzy dostawcami i przetwórcami
Możliwe mechanizmy koordynacyjne	Spójność między wsparciem z EFRR i działaniami finansowanymi przez ERDF – wspólne komitety, grupy robocze lub udział w komitetach/grupach w ramach drugiego funduszu. Spójne kryteria wyboru projektów. Linia demarkacyjna (wsparcie z EFRR nie może obejmować operacji wspieranych w ramach wspólnej organizacji rynków rolnych). Wspólne zasady zarządzania i kontroli dla EFRR i ERDF	

Źródło: Umowa Partnerstwa, s. 126.

- podnoszenie konkurencyjności MŚP – m.in. wsparcie w zakresie międzynarodowej współpracy gospodarczej przedsiębiorstw (w tym producentów rolno-spożywczych) oraz promocji przedsiębiorstw na rynkach międzynarodowych, projekty doradcze oraz szkoleniowe zwiększające zdolność MŚP i grup producentów rolnych do budowania i wzrostu przewagi konkurencyjnej na rynku;
- w zakresie ochrony środowiska – priorytetem w tym obszarze jest realizacja inwestycji wynikających z dyrektywy unijnych, a zatem w aglomeracjach powyżej 2 tys. RLM⁵ (które mogą obejmować swym zasięgiem obszary wiejskie);
- dostosowanie do zmian klimatu – głównie rozwój małej retencji, w tym przede wszystkim sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof, wykonanie zabezpieczeń obiektów już istniejących, dostosowanie do obowiązujących standardów, rozbiórki obiektów, które zagrażają bezpieczeństwu ekologicznemu bądź społecznemu;
- wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników – dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej, instrumenty finansowe oraz doradztwo związane z rozpoczęciem i prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej; działania te będą ukierunkowane na aktywizację zawodową indywidualnych osób, w tym rolników i członków ich rodzin zainteresowanych odejściem z rolnictwa, a także wspierane będą kompleksowe projekty na rzecz obszarów ze specyficznymi problemami;
- inwestycje w edukację – wyrównywanie szans edukacyjnych oraz uzupełniające działania inwestycje w rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej; wspierany będzie także dostęp do edukacji przedszkolnej na obszarach wiejskich;
- wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem – kompleksowe projekty dot. rewitalizacji obszarów wiejskich oraz związane z poprawą dostępu do różnego rodzaju usług publicznych (np. zdrowotnych, społecznych) [Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju 2014].

Komplementarność wsparcia II filara Polityki Rolnej oraz Polityki Spójności przedstawia tabela 3.

Tabela 3. Obszary wsparcia terenów wiejskich w ramach WPR i PS

Obszar	EFRROW	PS
1	2	3
CT1 Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	Wspieranie tworzenia i funkcjonowania grup operacyjnych na rzecz innowacji w rolnictwie i partnerstw na rzecz innowacji. Niezbędne będzie zapewnienie koordynacji wsparcia w zakresie powstawania nowych klastrów i podejmowania nowej działalności dla istniejących klastrów między EFRR i EFRROW. W ramach EFRROW przedmiotem działalności partnerstw	

⁵ Odnawialne źródła energii.

1	2	3
	<p>na rzecz innowacji oraz klastrów będzie rolnictwo lub przetwarzanie, wprowadzanie do obrotu lub rozwój produktów rolnych. Ponadto przewidziano wspieranie projektów pilotażowych, projektów demonstracyjnych oraz tworzenie nowych produktów, praktyk, procesów i technologii w sektorze rolnym (wraz z przetwórstwem) oraz działania upowszechniające innowacyjne rozwiązania w produkcji rolnej, leśnej lub przetwórstwie rolno-spożywczym.</p> <p>Współfinansowanie szkoleń ukierunkowane na rozwój wiedzy i umiejętności zawodowych rolników lub właścicieli lasów w zakresie związanym z prowadzeniem działalności rolniczej i związanej z rolnictwem oraz leśnictwem.</p>	<p>Wspieranie szkoleń w zakresie podnoszenia kwalifikacji w kierunku podejmowania działalności pozarolniczej.</p>
<p>CT2 Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych</p>	<p>Wspieranie wykorzystania TIK m.in. w ramach Leader w zakresie podejmowania działalności gospodarczej, marketingu produktów rolnych czy tworzenia narzędzi elektronicznych służących gromadzeniu oraz udostępnianiu informacji związanych z turystyką i rekreacją.</p>	<p>Wspieranie zapewnienia dostępu do sieci szerokopasmowych, głównie na obszarze tzw. białych plam. W zakresie upowszechnienia wykorzystania TIK ze środków polityki spójności możliwe będzie przede wszystkim wsparcie przedsiębiorców (w tym producentów rolnych) rozwijających produkty i usługi oparte na TIK, wsparcie rozwoju elektronicznych usług publicznych (projekty zarządzane przez jst), dygitalizacja zasobów oraz zwiększenie dostępu obywateli do usług oferowanych za pośrednictwem TIK. Ponadto w działaniu „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” możliwe będzie kwalifikowanie kosztów kanalizacji kablowej w ramach projektów dotyczących „małej infrastruktury”.</p>
<p>CT3 Podnoszenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury</p>	<p>Ułatwianie restrukturyzacji gospodarstw stojących przed problemami strukturalnymi, szczególnie gospodarstw o niskim poziomie uczestnictwa w rynku, gospodarstw prowadzących działalność o charakterze rynkowym w określonych sektorach i gospodarstw wymagających zróżnicowania produkcji rolnej oraz podejmowania działalności przez młodych rolników.</p>	<p>Wspieranie międzynarodowej współpracy gospodarczej przedsiębiorstw (w tym producentów rolno-spożywczych) oraz promocji przedsiębiorstw na rynkach międzynarodowych (w tym m.in. branży rolno-spożywczej). Ponadto realizowane będą projekty doradcze i szkoleniowe zwiększające zdolność przedsiębiorstw do budowania oraz wzrostu przewagi konkurencyjnej na rynku.</p>

Tabela 3, cd.

1	2	3
	<p>Wspieranie mikro, MŚP prowadzących przetwórstwo produktów rolnych ujętych w załączniku I do traktatu, jeżeli produktem finalnym jest również produkt ujęty w załączniku I do traktatu. Dla lepszego zintegrowania producentów z łańcuchem żywnościowym w ramach EFRROW wspierany będzie rozwój i poprawa infrastruktury handlowej, w tym: budowa lub modernizacja targowisk, oraz wspierane będzie tworzenie grup producentów.</p> <p>Wsparcie związane z modernizacją i podnoszeniem konkurencyjności gospodarstw rolnych oraz tworzeniem grup producentów rolnych.</p>	<p>Wspieranie rozwoju pozarolniczej przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, w tym poprzez środki na rozpoczęcie działalności pozarolniczej (na poziomie regionalnym).</p>
<p>CT4 Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach</p>	<p>Wspieranie wybranych mikroinstalacji OZE w ramach wsparcia rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich oraz jako element restrukturyzacji gospodarstw.</p>	<p>Pozostałe działania.</p>
<p>CT5 Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobieganie ryzyku i zarządzania ryzykiem</p>	<p>Wspieraniem mogą zostać objęte operacje zapobiegające lub minimalizujące skutki prawdopodobnych klęsk żywiołowych lub katastrof w gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej oraz odtwarzające potencjał produkcji roślinnej lub zwierzęcej zniszczonej w wyniku wystąpienia klęsk żywiołowych lub katastrof.</p> <p>Wspieraniem objęte zostanie tworzenie, ulepszanie lub rozbudowa infrastruktury małej skali w zakresie dróg lokalnych na obszarach wiejskich. Dla zachowania i odbudowy dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego wsi i krajobrazów wiejskich wspierana będzie odbudowa i poprawa stanu dziedzictwa kulturowego wsi oraz rozwój i poprawa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej na obszarach wiejskich. (Uzupełnienie PS)</p>	<p>Pozostałe działania.</p>
<p>CT8 Wspieranie zatrudnienia i mobilności zawodowej pracowników</p>	<p>Wspieranie w przypadku małych gospodarstw rozwoju działalności pozarolniczej, przyczyniającej się do wzrostu zatrudnienia na obszarach wiejskich.</p>	<p>Wspieranie reorientacji zawodowej rolników i osób, które zamierzają podjąć działalność pozarolniczą. Dla zwiększenia efektywności podejmowanych działań możliwe będą działania zapewniające profesjonalizację usług ośrodków doradztwa rolniczego. Dotacje lub instrumenty</p>

1	2	3
		zwrotne na rozpoczęcie działalności gospodarczej czy doradztwo związane z rozpoczęciem i prowadzeniem działalności gospodarczej. Wspieranie również kompleksowych projektów na rzecz obszarów ze specyficznymi problemami (np. PGR).
CT9 Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	Wspieranie poprawy dostępu do usług publicznych i włączenia społeczności zamieszkujących obszary problemowe, poprawy dostępności usług publicznych. Wspieranie małych inwestycji infrastrukturalnych polegających na budowie lub modernizacji dróg lokalnych, warunkujących możliwość dojazdu mieszkańców.	Wspieranie poprawy dostępu do usług publicznych i włączenia społeczności zamieszkujących obszary problemowe i poprawy dostępności usług publicznych, takich jak pomoc społeczna, usługi opiekuńcze, zdrowotne.
	Działania w zakresie odnowy wsi.	Działania rewitalizacyjne.
CT10 Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	Doradztwo dla rolników i właścicieli lasów oraz szkolenia zawodowe.	Wyrównywanie szans edukacyjnych oraz uzupełniających do tych działań inwestycji w rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej. Wspieranie również dostępu do edukacji przedszkolnej na obszarach wiejskich. Wspieranie kształcenia ustawicznego w zakresie innym niż rolnicze osób zamieszkujących tereny wiejskie.

Źródło: na podstawie Umowy Partnerstwa, s. 126-128.

Dodatkowo warto zauważyć, że decentralizacja wdrażania części PROW do administracji regionalnej daje szansę na zwiększenie stopnia koordynacji z działaniami prowadzonymi przez tę samą administrację w związku z zarządzaniem regionalnymi programami operacyjnymi. Biorąc pod uwagę wyżej przedstawione informacje, można stwierdzić, iż istnieją odpowiednie postawy programowe i organizacyjnej do prawidłowej koordynacji wspierania rozwoju obszarów wiejskich ze środków II filara polityki rolnej oraz polityki spójności. Jak pisze Nurzyńska [2013], „Komplementarność i synchronizacja działań RPO i PROW są ważnymi czynnikami, które będą służyć podejściu terytorialnemu i odchodzeniu od patrzenia na problemy rozwoju małych miast i obszarów wiejskich tylko przez pryzmat granic administracyjnych”.

4. Wsparcie obszarów wiejskich w regionalnych programach operacyjnych ze szczególnym uwzględnieniem RPO WD 2014–2020

Z powyższych rozważań wynika, że w celu skutecznego zapewnienia wsparcia obszarów wiejskich ze środków polityki spójności należy uwzględnić potrzeby tych terytoriów w ustaleniach regionalnych programów operacyjnych [Projekty RPO 2014]. Z tego powodu dokonano przeglądu i analizy 16 projektów RPO. Niestety, w analizowanych dokumentach, poza programem województwa małopolskiego, nie stwierdzono bezpośredniego wskazania działań mających na celu rozwój obszarów wiejskich wraz z przypisaniem im budżetu. W RPO województwa opolskiego odnotowano działania ukierunkowane na rozwój obszarów wiejskich, jednak bez wydzielonej puli finansowej.

Pozostałe regiony w sposób ogólny uwzględniły problematykę obszarów wiejskiej poprzez:

- wyodrębnienie terytorialnego obszaru realizacji priorytetów inwestycyjnych na obszary wiejskie – województwa: łódzkie, podlaskie, pomorskie, świętokrzyskie;
- wskazanie typów projektów przeznaczonych na obszary wiejskie – województwa: łódzkie, lubuskie, podkarpackie;
- opisanie przedsięwzięć planowanych do realizacji w ramach priorytetów inwestycyjnych nakierowanych na obszary wiejskie – województwo: kujawsko-pomorskie oraz zachodniopomorskie;
- wydzielenie kopert finansowych na poszczególne priorytety inwestycyjne przeznaczone na obszary wiejskie (bez podanie kwot i procentowego udziału) – województwa: wielkopolskie oraz świętokrzyskie;
- we wszystkich projektach RPO analizowano komplementarność z PROW.

Natomiast pogłębiona analiza projektu RPO Województwa Dolnośląskiego z października 2013 r. wykazała, że obszary wiejskie zostały wskazane:

- w rozdziale: „Diagnoza wyzwań, potrzeb i potencjałów i sektorów objętych programem” oraz jako wyzwania w sferze środowiska i zasobów oraz rynku pracy;
- w uzasadnieniu wyboru celów tematycznych i projektów inwestycyjnych (tabela 4);
- w preferencjach dla niżej wymienionych priorytetów inwestycyjnych (PI):
 - gospodarka wodno-ściekowa (PI 6.2 zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki wodnej, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego);
 - inwestycje w edukację przedszkolną, podstawową i gimnazjalną (PI 10.4 inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej);
 - wspieranie gospodarki społecznej (PI 9.8 wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych);

Tabela 4. Potencjalne priorytety inwestycyjne dla obszarów wiejskich

Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny (wg RPO WD)
Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	PI 10.1 ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego
	PI 10.4 inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej
Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną	PI 4.7 promowanie wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji w oparciu o popyt na ciepło użytkowe

Źródło: Projekt RPO, styczeń 2014.

- zapewnienie jakości i równego dostępu do edukacji przedszkolnej, podstawowej i gimnazjalnej (PI 10.1 ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego);
- jako kierunek wsparcia w przypadku PI 9.2 wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich oraz PI 9.4 aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności.

W dokumentach dotyczących województwa dolnośląskiego nie dokonano jednak jak dotychczas ustaleń, jaki procent środków finansowych skierowany zostanie na poszczególne priorytety inwestycyjne.

5. Zakończenie

Cel zrównoważonego i trwałego rozwoju, który przyświeca realizacji założeń strategii Europa 2020, zakłada ukierunkowanie polityki spójności oraz polityki rozwoju obszarów wiejskich w ramach WPR na racjonalne wykorzystanie wszystkich potencjalnych zasobów: przyrodniczych, ekonomicznych, społecznych w poszczególnych państwach i regionach UE. Analiza propozycji ram finansowych na lata 2014-2020 wskazuje, że polityka spójności, polityka rozwoju obszarów wiejskich i polityka morska i rybołówstwa powinny angażować zasadniczą część środków budżetowych UE tego siedmioletnia ze względu na rolę, jaką odgrywają one w realizacji strategii Europa 2020.

Znaczenie obszarów wiejskich jako dostawcy wielu ważnych dla społeczeństwa dóbr publicznych wymaga kompleksowego spojrzenia na ich trwały rozwój z perspektywy koordynacji działań wszystkich polityk wspólnotowych. Skuteczne wsparcie terenów wiejskich i zahamowanie ich marginalizacji społeczno-ekonomicznej jest możliwe tylko poprzez uwzględnienie ich wspierania w sposób

realistyczny, to znaczy przez zagwarantowanie w Regionalnych Programach Operacyjnych priorytetów inwestycyjnych wraz z ustalonym kluczem rozdziału kwot finansowych przeznaczonych wyłącznie na obszary wiejskie. Podstawy prawno-instytucjonalne dla okresu 2014-2020 dają takie możliwości w ramach omawianych polityk. Reszta zależy od intencji władz krajowych, a zwłaszcza władz samorządowych, ale i od aktywności społeczności lokalnych w procesach tworzenia lokalnych strategii i opracowywania projektów inwestycyjnych. W dokumencie RPO dla województwa dolnośląskiego wskazano cele tematyczne oraz priorytet inwestycyjne dla obszarów wiejskich, nie dokonano jednak jak dotychczas ustaleń według jakiego klucza dokonywać się będzie podział środków finansowych skierowany zostanie na poszczególne priorytety inwestycyjne na obszary miejskie i wiejskie.

Literatura

- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, 2013, *WPR w perspektywie finansowej 2014-2020*, <http://www.arimr.gov.pl/pomoc-unijna/wspolna-polityka-rolna/wpr-w-perspektywie-finansowej-2014-2020.html> (14.01.2014).
- Drygas M., 2012a, *Instytucje w procesie wspierania przemian polskiej wsi i rolnictwa z funduszy unijnych*, Wyd. IRWiR PAN, Warszawa.
- Drygas M., 2012b, *Uwarunkowania skutecznego wdrażania wsparcia UE dla polskiej wsi i sektora żywnościowego*, [w:] *Uwarunkowania ekonomiczne polityki rozwoju polskiej wsi i rolnictwa*, red. M. Drygas, K. Zawaliska, Wyd. IRWiR PAN, Warszawa, s. 71-94.
- Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA, 2009, *Koncepcja dóbr publicznych w dyskusji o przyszłości WPR*, Wyd. FAPA, Warszawa.
- Grosse T.G., Hardt Ł., 2011, *Sektorowa czy zintegrowana, czyli o optymalnej strategii rozwoju polskiej wsi*, ProOeconomia, Warszawa.
- Komisja Europejska, 2012, *Elementy wspólnych ram strategicznych na lata 2014-2020 dla Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich*, Dokument Roboczy Służb Komisji, SWD (2012) 61 final, Bruksela.
- Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 2014, *Umowa Partnerstwa. Programowanie perspektywy finansowej na lata 2014-2020*, Warszawa.
- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 2012, *Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020*, Warszawa.
- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, 2010, *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego na lata 2010-2020*, Warszawa.
- Nurzyńska I., 2013, *Europejska polityka spójności po 2014 roku a rozwój obszarów wiejskich w Polsce. Założenia, możliwe rozwiązania, potencjalne skutki*, „Wieś i Rolnictwo” nr 4(161), Warszawa, s. 98-115.
- Pietrzyk I., 2000, *Polityka regionalna Unii Europejskiej i regiony w państwach członkowskich*, PWE, Warszawa.
- Projekty Regionalnych Programów Operacyjnych, wg stanu na styczeń 2014.
- Rosner A., Stanny M., 2007, *Zróżnicowanie poziomu rozwoju gospodarczego obszarów wiejskich w Polsce*, [w:] *Zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów wiejskich, a zróżnicowanie dynamiki przemian*, red. A. Rosner, Wyd. IRWiR PAN, Warszawa, s. 47-114.

Wilkin J., 2010, *Wielofunkcyjność rolnictwa. Kierunki badań, podstawy metodologiczne i implikacje praktyczne*, Wyd. IRWiR PAN, Warszawa.

OPPORTUNITIES OF FINANCING THE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS IN THE YEARS 2014-2020 WITHIN THE FRAMES OF COHESION POLICY AND COMMON AGRICULTURAL POLICY

Sumamary: Rural areas have a very important collective function providing a lot of public goods. The aim of this elaboration is to point out rural areas as the regions of specific government intervention. The essential aspect of the work is to present how local authorities perceive rural areas in the realization of sustainable development concept in particular regions. In this work the method of analysis of EU and national documents and descriptive method was used. Financial means for the realization of Cohesion Policy in rural areas can be allocated to the development of water and sewage infrastructure, water management system, development of enterprises, as well as social and infrastructural revitalization of villages. In the ROP LV the thematic objectives and investment priorities for rural areas were set, yet the key for distribution of funds to be allocated to particular investment priorities in urban and rural areas has not been determined so far.

Keywords: rural areas, development, cohesion policy, Common Agricultural Policy.